

Єжи Єндрошка
Міжнародні законодавчі рамки
екологічних оцінок: концепція ОВД

Навчальний візит з оцінки впливу на
довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної
оцінки (СЕО)

11-15 червня 2018, Польща

Вроцлав, 11 червня 2018

Єжи Єндрошка, доктор наук

- Керуючий партнер в Єндрошка, Єжманські, Бар та партнери, екологічні юристи
- Директор Магістерської програми із Європейського екологічного права Опольського університету
- Член Постійного арбітражного суду в Гаазі
- Член Комітету з питань дотримання Орхуської конвенції (з 2005 р.)
- Член Комітету з впровадження Конвенції Еспо (2004-2017 роки)
- Член Державної екологічної ради у Польщі
- Член Національної комісії з ОВД/СЕО в Польщі, 1992-2006 рр
- Розробник законодавства з ОВД/СЕО в Польщі
- Юридичний консультант з розробки законодавства з ОВД/СЕО на Балканах, країнах Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії

Зміст

- Походження та концепція екологічної оцінки
- Екологічна оцінка у міжнародному праві
- Конвенція Еспо, ЄЕК ООН
- Оргуська конвенція, ЄЕК ООН
- Директива ЄС з ОВД
- ОВД та ОВНС, екологічна експертиза

Походження та розвиток екологічних оцінок

- **Акт про національну екологічну політику США, 1969**
  - Охоплює: плани, програми, політики, законодавчі пропозиції, конкретні проекти
  - Ключова роль у розгляді альтернатив
  - Концепція рівнів
- Сьогодні у всіх розвинених національних системах
- Міжнародні та наднаціональні (ЄС) рамки в Європі
  - Гармонізація національних процедур
  - Транскордонна оцінка

Концепція екологічної оцінки

- Превентивний засіб, що застосовується до планованої діяльності, що може мати значний вплив на довкілля
  - Сфера охоплення
    - Оцінка впливу на довкілля (ОВД):
      - Індивідуальні проекти
    - Стратегічна екологічна оцінка (СЕО):
      - Плани і програми
      - Політики
    - Оцінка щодо природніх оселищ/біорізноманіття
- ОВД та СЕО обмежене впливом на природні оселища

Роль екологічної оцінки

- Збір інформації
- Розгляд альтернатив
- Інтеграція екологічних міркувань поряд із економічними і соціальними
- Уникнення безповоротних впливів
- Процедурний засіб
  - Рекомендаційний чи обов'язковий характер
  - Окремий випадок у разі значного негативного впливу на цілісність об'єкту Натура 2000

Альтернативи

- Щодо виду діяльності
  - До прикладу: автошлях чи залізнична колія
- В контексті одного виду діяльності
  - Територіальні (північний чи південний об'їзд)
  - Технологічні (бетон чи асфальт)
  - Пом'якшувальні заходи (обмеження швидкості чи шумозахисний екран)
- Нульовий варіант
- "Найбільш екологічний" варіант

Концепція “рівнів/шарів”

- Транспортна політики (СЕО)
  - автошлях чи залізнична колія
- Національна програма автошляхів (СЕО)
  - Територіальні альтернативи (загальні напрями)
- Регіональні/місцеві містобудівні плани (СЕО)
  - Територіальні альтернативи (конкретні маршрути)
- Ділянки автошляху (ОВД)
  - Технологічні альтернативи, альтернативи пом'якшувальних заходів

Процедурні кроки

- Визначення необхідності та інформування про результати
- Етапи
  - Визначення обсягу оцінки
  - Подання документації із оцінки
  - **Врахування результатів оцінки у рішенні**
  - Інформування про рішення разом із обґрунтуванням
- Обов'язкові елементи (на різних етапах)
  - Консультації із природоохоронними органами
  - Участь громадськості
- Транскордонні консультації (в разі необхідності)

Документація із оцінки впливу

- Різні назви (звіт, заява, дослідження)
- Обов'язкові елементи
  - Опис діяльності
  - Опис довкілля, яка зазнає впливу
  - Альтернативи
  - Опис впливів
  - Пом'якшувальні заходи
  - Прогалини у знаннях
  - Нетехнічне резюме

Екологічні оцінки в міжнародному праві – основні принципи

- Загальні принципи міжнародного права
  - Справа Trail Smelter, рішення арбітражу, 1941
  - Справа Nagymaros-Gabcikovo, вердикт міжнародного суду ООН, 1997
  - Справа Pulp Mill, вердикт міжнародного суду ООН, 2010
  - Nicaragua vs Costa Rica, вердикт міжнародного суду ООН, 2015
- Декларація Ріо-де-Жанейро про довкілля та розвиток
  - Принцип інтеграції – Принцип 4
  - Екологічна оцінка - Принцип 17
  - Відповідальність за транскордонну екологічну шкоду – Принцип 2
    - Транскордонна процедура – Принципи 18 та 19

Екологічна оцінка в міжнародному праві

- Застосування

- Переважно у договорах стосовно використання природних ресурсів

- 2 спеціальні договори:

- Конвенція про транскордонну ОВД (Еспо), 1991

- Протокол по СЕО, 2003

- Роль

- Гармонізація національних процедур

- Транскордонна процедура

Розвиток законодавчих рамок в Європі

- Директива з ОВД 1985 – вплив проектів
- Конвенція Еспо 1991 – транскордонний вплив проектів
- Оселищна директива 1992 – вплив планів, програм та проектів на охоронювані оселища (об'єкти Натура 2000)
- Орхуська конвенція ЄКЕ ООН - доступ до інформації, участь громадськості та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля

- Директива по СЕО 2001- вплив планів і програм
- Київський протокол по СЕО 2003 – транскордонний вплив планів і програм

Конвенція Еспо та директива ЄС з ОВД

- Обидві регулюють на рівні проектів
  - 1 перелік видів діяльності (проектів) в Еспо
  - 2 переліки видів діяльності в директиві з ОВД
- Еспо конвенція зосереджена на транскордонній процедурі (національна процедура ОВД лише в ст. 2)
- Директива з ОВД зосереджена на національній процедурі ОВД (транскордонна процедура лише у ст. 7)

Конвенція Еспо – статус та розвиток

- Прийнята і підписана в Еспо в 1991
  - набрала чинності 10 вересня 1997
  - статус: 44 Сторони
- Перша поправка – Нарада Сторін II
  - визначення громадськостівідкрита для країн, що не входять в ЄЕК ООН
- Друга поправка – Нарада Сторін III
  - скоупінг
  - розширений перелік видів діяльності в Додатку 1
  - процедура дотримання

Оргуська конвенція

Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля

– 1998 – прийнята і підписана в Оргусі (Данія)

- Маастригські рекомендації по участі громадськості 2014
- Керівництво з впровадження Оргуської конвенції, 2000 та 2013
  - Доступно он-лайн та у друкованому вигляді
  - C-182/10 Solvay та інші та C-279/12

Директива ОВД

- Директива ОВД 85/337
- Змінена:
  - Директивою 97/11 від 1997
  - Директивою про участь громадськості 2003/35
  - Директивою 2009/31/ЕС
- Директива 2011/92 / ЄС від 13 грудня 2011 р. Про оцінку впливу окремих державних та приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація)
  - Директивою 2014/52 /ЄС

Основний інструмент на рівні ЄС для імплементації

- Конвенції Еспо
- Статей 6 і 9.2 Орхуської конвенції

Основні вимоги статті 2

- Проекти, які можуть мати значний вплив на довкілля, підпадають під
  - ✓ дозвіл
  - ✓ процедуру ОВД до отримання дозволу
  - ОВД не може бути після дозволу! - C-215/06 (ЄС проти Ірландії)
- Процедура ОВД повинна суворо дотримуватися, потреба у ОВД повинна тлумачитися широко та строго - C-72/95 (Kraaijeveld)
- Керівні матеріали ЄС

Проекти, що підлягають оцінці - ст.4

- ОВД необхідна для проектів, які можуть мати значний вплив на навколишнє середовище
- Проекти, що підпадають під дію Директиви з ОВД, перелічені у Додатку I та Додатку II
  - Проекти, перелічені у Додатку I, - за визначенням можуть мати значний вплив на навколишнє середовище, і тому вони завжди вимагають оцінки
  - Проекти, перелічені в Додатку II - Держави-члени повинні визначити (використовуючи методи та критерії відбору, перелічені у Додатку III), чи проект, що належить до категорії проектів, перелічених у Додатку II, може мати значний вплив на довкілля, і тому підлягає ОВД

Директива ОВД - процедурні заходи

- Визначення необхідності проведення ОВД (скринінг) для проектів у Додатку II - ст.4.2 та Додаток III
- Визначення обсягу дослідження ОВД (скоупінг) - ст.5.2
- Підготовка документації з ОВД - ст.5.3 та Додаток IV
- Консультації з природоохоронними органами - ст.6.1
- Участь громадськості - ст.6.2-6.6
- Транскордонна процедура - ст.7
- Рішення та інформування про нього - ст. 8-9а
- Післяпроектний моніторинг - ст. 8а.4
- Доступ до правосуддя - ст.11

ОВД – на практиці в ЄС

- Повних ОВД щорічно – приблизно 20-25 тис
– в Польщі – приблизно 5 тис щорічно
- Середня тривалість 11, 6 міс
- Середня вартість 1 % від ціни проекту (41 тис євро за ОВД в середньому)
- Відповідальність за проведення процедури ОВД
  - У великих/середніх країнах – місцеві та регіональні органи влади загальної компетенції
  - В менших країнах – природоохоронні органи

Концепція директиви ОВД та Конвенції Еспо

- Базується на основі західної моделі ОВД
  - Призначена для ринкової економіки
  - За умови добре розвиненої системи контролю
- Орієнтована на процес і процедуру
- Зобов'язання покладаються на органи влади

Визначення ОВД у директиві ЄС щодо ОВД

- Оцінка впливу на довкілля означає процес, що складається з:
  - (i) підготовки звіту з ОВД розробником ...
  - (ii) проведення консультацій ...
  - (iii) оцінки компетентним органом інформації, що міститься у звіті про ОВД, та будь-якої додаткової інформації, наданої, де це необхідно, розробником ... та будь-якої відповідної інформації, отриманої в ході консультацій...;
  - (iv) надання обґрунтованого висновку компетентним органом про значний вплив проекту для довкілля з урахуванням результатів оцінки, зазначеної в підпункті (iii), і, де це доцільно, власного додаткового обстеження; і
  - (v) інтеграція обґрунтованого висновку компетентного органу в будь-яке з рішень, згаданих у статті 8а.

Концепція ОВНС/експертиза

- Традиції системи ОВНС/експертизи в Східній Європі, на Кавказі та в Центральній Азії
  - створена для централізовано планової економіки
  - орієнтована на зміст
- Дві окремі стадії
  - ОВНС - відповідальність розробника
  - експертиза (и) - відповідальність різних державних органів

Ключові концептуальні ВІДМІННОСТІ

- Юридична природа екологічної оцінки
  - Процедурно-орієнтована (міжнар. стандарт)
  - Змістовно-орієнтована (ОВНС/експертиза)
- Відповідальність
  - Уповноваженого органу, що приймає рішення (міжнар. стандарт)
  - замовника
- Проводиться
  - органом, уповноваженим приймати рішення (міжнар. стандарт)
  - технічними експертами (ОВНС/експертиза)
- Роль звіту з ОВД / СЕО в оцінці
  - один з елементів оцінки (міжнар. стандарт)
  - документ, підсумовуючий результати оцінки (ОВНС/експертиза)

Основні практичні особливості в країнах ЄС

- Індивідуальне визначення необхідності проведення ОВД /скринінг (зазвичай)
- Індивідуальне визначення обсягу дослідження ОВД /скоупінг (зазвичай)
- Характер звіту з ОВД
- Активна роль компетентних органів у наданні індивідуальних умов
- Обґрунтування причин
- Детальна документація та процедура на кожному етапі